

KULTURA

GOSTOVANJA – U Trstu otvorena izložba »Hommage a Dali«

ČUDO SNA DIMITRIJA POPOVIĆA

Na ovoj izložbi Dimitrija Popovića provokativni Dali je protagonist nadrealnog svijeta kakav je sam želio stvoriti, rekao je na otvorenju izložbe povjesničar umjetnosti Giancarlo Bonomo

TRST – U povodu 100. obljetnice rođenja glasovitoga slikara nadrealizma Salvadora Dalija, a u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske i zagrebačke galerije »Mala«, u Trstu je, u nazočnosti brojnih uglednika s diplomatske i kulturne scene, u četvrtak na večer otvorena izložba »Hommage a Dali« umjetnika Dimitrija Popovića.

»Na ovoj izložbi velikog hrvatskog umjetnika, što je za svoj artizam ovjenčan i nagradom 'Francesco Petrarca' u Padovi, provokativni Dali je protagonist nadrealnog svijeta koji je sam želio stvoriti na temelju paradoksa i neobuzdane ekshibicije po kojima je kontroverzni slikar poznat«, kazao je na otvorenju povjesničar umjetnosti Giancarlo Bonomo. Istakao je kako samoproglašena genija, žrtvu onirično-paranoične opsjeđenosti, Popović vješto prikazuje izmaštanom iracionalnom vizijom vrhunske tehničke kvalitete.

Obične olovke u boji stva-

raju tako čudo sna, a labavi satovi antropomorfnе ladice, gastronomske asocijacije karakteristični su elementi svijeta gdje ništa nije stvarno i gdje sve živi u nekoj vrsti zagrobnoga svijeta ljudske svijesti očite freudovske inspiracije, rekao je Bonomo. Dodao je da je riječ o trećem hommageu u koji se uputio Popović kao umjetnik nepresušne inspiracije, nakon što je reinterpretirao i kreativno nadopisao djela Raffaella, Boticellija i Leonarda.

Darujući ovu nesvakidašnju izložbu Trščanima, generalni konzul Ivan Lacković izrazio je zadovoljstvo što nakon brojnih svjetskih prijestolnica ugošćuje u Trstu neprijeporna majstora slikarstva kakav je Dimitrije Popović. Skup je pozdravio i ravnatelj Državne biblioteke koja je ugostila izložbu, Marco Menato, a pomoćnik ministra vanjskih poslova Dražen Sirišević zahvalio je Generalnom konzulatu, koji godinama promiče hrvatsku umjetnost uz minimalna

Susret dvaju velikih slikara: S izložbe u Trstu

sredstva i maksimalne rezultate. Oduvijek me fascinirala majstorska ruka Dimitrija Popovića, kazao je Sirišević, što je ostavila neizbrisiva traga u hrvatskoj i svjetskoj umjetnosti. Dimitrije je pružio ruku s ove strane Mediterana slavnom

katalonskom umjetniku i te su se dvije ruke srele i pretvorile u strastven zagrljaj velikih umjetnika slikarstva, omogućujući, kako je naglasio, i nama koji nazočimo tom događaju, da se osjećamo velikima. Riječima »hvala, maestro« zaključio je Siri-

šević kratki i efektni govor što je popraćen burnim pljeskom.

Izložbi koja je predstavila 20-ak crteža i objekata iz ciklusa o Daliju, prisustvovao je i trščanski gradonačelnik Vittorio Veneta.

Branka Džebić

DIMITRIJE HOMMAGE À DALI

Kontroverzni Katalonac u viziji velikog hrvatskog umjetnika: Salvador Dali

RAZGOVOR – S Draganom Despotom u povodu premijere monodrame »Na rubu pameti«

PRIVUKLA ME KRLEŽINA SUVREMENOST

Čini mi se da sam glumački dovoljno zreo da bih se mogao uhvatiti u koštac s Krležinim rečenicama. U predstavi su se mnoge stvari poklopile i u to će se moći uvjeriti svi koji je budu gledali, kaže prvak Drame zagrebačkog HNK Dragan Despot

Prvak Drame HNK u Zagrebu Dragan Despot u subotu na večer će u Multi-medijalnoj dvorani Muzeja grada Zagreba izvesti monodramu »Na rubu pameti« dramaturgiranu prema istoimenom romanu Miroslava Krležea.

● Što Vas je privuklo romanu »Na rubu pameti«?

– Krleža u tom romanu govori o pobuni intelektualca protiv moralne hipokrizije suvremenoga društva. A ono što me je privuklo je suvremenost i životnost komada te genijalnost Krležine rečenice koja je napisana da bi bila izgovorena, a ne samo pročitana, i pruža glumcu veliku mogućnost izražavanja. Roman je prvi put objavljen daleke 1938., no problemi o kojima govori su izvanvremenski i upravo to je, uz vrhunski stil pisanja, ono što Krležu čini velikim, ne samo hrvatskim, već i svjetskim piscem.

Moja prva monodrama

● »Na rubu pameti« prvi se put publici predstavlja kao monodrama.

– »Na rubu pameti« jedini je Krležin roman koji je pisan u prvom licu i ima pripovjedača te ga je, po mome mišljenju, lakše postaviti kao monodramu nego kao dramsku predstavu. Vjerujem da je i Krleža o tome razmišljao na sličan način kad je pisao djelo jer riječ je zapravo o romansiranoj ispovijedi.

● Koliko Vam je bliska forma monodrame?

– Bila mi je potpuno strana i tijekom karijere koja traje gotovo trideset godina nikad me nije privukla. Intrigantnost romana »Na rubu pameti«, njegovo korespondiranje sa sadašnjom situacijom u kazalištu i društvu općenito, potaknulo me na monodramski izričaj. Bilo kojeg

Dragan Despot: Potkrovlje Muzeja grada Zagreba inspirativno je kao kazališni prostor

RANKO MARKOVIĆ

drugog teksta teško bih se prihvatio.

Čini mi se da sam glumački dovoljno zreo da bih se mogao uhvatiti u koštac s takvim rečenicama za koje držim da su jako prirodne. Mislim da su se u predstavi mnoge stvari poklopile i da će se u to moći uvjeriti svi koji je budu gledati.

● Koliko ste dugo pripremali predstavu?

– Rad na predstavi trajao je četiri mjeseca, pri čemu je najveći dio posla bila adaptacija jer riječ je o golemoj količini materijala koji je trebalo obraditi. Velik dio posla obavila je pritom dramaturginja Lada Martinac Kralj. Njezin prinos predstavi bio je vrlo značajan pogotovo na početku, dok ja kao glumac nisam ušao u tekst. Pripremajući predstavu koja traje nešto više od sata, i ja sam adaptirao dodajući i reduci-

rajući tekst, a adaptirajući režirao sam predstavu, pri čemu sam poslušao i poneki savjet kolega koji su navratili na probe.

Glazbu skladao Arsen

● Je li adaptiran cijeli roman ili samo neka poglavlja?

– Adaptiran je cijeli roman, a kako svaka adaptacija mora biti dajžestirana jer u suprotnom ne može opstati, koncentrirao sam se na sudbinu glavnoga junaka Doktora.

● Glazbu za predstavu skladao je Arsen Dedić. Kako je nastala ta suradnja?

– Zbog njegove svestranosti i stoga što on odlično poznaje Krležino djelo i mene kao glumca, zamolio sam Arsenu da napiše glazbu. Glazba koju je skladao može se, po mome mišljenju, ubrojiti u najljepše u njegovu velikom opusu kazališnih parti-

tura.

● Kako ste kao kazališni prostor prepoznali Multimedijalnu dvoranu Muzeja grada Zagreba?

– Krenuo sam Krležinim tragom. Budući da MGZ skrbi o Krležinu Gvozdu, navratio sam do ravnatelja Muzeja Vinka Ivića, koji je pokazao veliko razumijevanje za moju ideju, a budući da Muzej brinući se o Gvozdu brine i o Krležinoj ostavštini, brzo smo našli i zajednički interes. Prvotna zamisao bila je igrati predstavu na Gvozdu, no taj je prostor preintiman za veći auditorij. Kada su mi u Muzeju pokazali Multimedijalnu dvoranu, oduševio sam se njezinim izgledom i odluka je bila donesena. Arhitektura tog potkrovlja daje atmosferu predstavi kao i dozu nadahnuća za samu izvedbu.

Goran Ivanišević

IZDANJA – O filmu i oko njega

BLAGONAKLONI KRONIČAR

Tomislav Kurelec autor je informativne i zanimljive knjige »Filmska kronika: Zapisi o hrvatskom filmu«

Branka Šömen

Hrvatski film nije pretjerano omiljen među hrvatskim gledateljima, osim časnih iznimaka kao što su primjerice filmovi Vrdoljaka i Brešana, o hrvatskome filmu vrlo malo se zna pa u raznim kvizovima sudionici najčešće gube bodove upravo na pitanjima o tome filmu i filmu uopće.

Uzrok su tomu i nepostojanje dvorane Kinoteke i prilično slabo zanimanje za filmsku literaturu. Zato je svaka knjiga o filmu dobrodošla, a posebno kada je cjelovita i informativna kao što je novoizšla knjiga »Filmska kronika: Zapisi o hrvatskom filmu« koju je napisao Tomislav Kurelec (izdanje AGM-a i Hrvatskoga društva filmskih kritičara). Istaknuti filmski kritičar i esejist, suradnik brojnih novina i časopisa, urednik filmske redakcije Hrvatske televizije, Kurelec je velik znalac, a i zaljubljenik filma, osobito nacionalnoga, što se vidi već iz predgovora knjige u kojem na dva ključna pitanja odgovaraju Dario Marković i autor knjige.

Dario Marković pokušava razraditi tezu – kako pomoći hrvatskomu filmu, a Tomislav Kurelec odgovara na pitanje – zašto pisati o hrvatskome filmu. Odgovarajući na prvo pitanje, Marković i sam postavlja pitanje – kakav treba biti hrvatski film s obzirom na nezainteresiranost gledatelja i distributera, za što su dijelom krive pogubne kritike koje domaćem filmu zamjeraju čitav niz nekompetentnosti, ali i napredak elektronike s videom i DVD-em koji su uništili kino tržište. Kurelec pak priznaje da je desetak prethodnih godina većinu tekstova napisao o hrvatskome filmu zahvaljujući ponudi najuglednijega svjetskog filmskog godišnjaka *Variety International Film Guide*, da za njihovo izdanje 1993. napiše tekst o hrvatskoj

kinematografiji u sezoni 1991/92.

»Takav kontekst doveo je s jedne strane do toga da barem u prvih nekoliko tekstova za taj godišnjak (za koji sam nastavio pisati i do danas) bili blagonakloniji prema pojedinim filmovima nego što su moja današnja sjećanja na njih, a drugo da sam ih mnogo češće no prije (kada sam o hrvatskim filmovima pisao gotovo isključivo kao o pojedinačnim ostvarenjima) postavljao u kontekst zbivanja u kinematografiji, te sam se počeo sve više zanimati i za sve ostale stvari koje čine kinematografiju, a ne samo za pojedinačna dovršena djela. Taj rakurs vjerojatno je doveo do toga da su moji sudovi o hrvatskoj kinematografiji pozitivniji nego što ih ima većina mojih kolega«, priznaje Kurelec.

On dalje piše o odnosu hrvatskoga i europskoga filma, koje je gotovo nemoguće uspoređivati s obzirom na to da europski filmovi nemaju previše mjesta u kinima rezerviranim za blještave američke hitove, te je uvodno poglavlje zaključio tvrdnjom o »nepostojanju kinematografije«, što mu se činilo posljednjih godina možda i najvažnijim ra-

zlogom za pisanje o hrvatskom filmu, zamjerajući onim kolegama koji u većini pišu o inozemnim, posebno hollywoodskim filmovima, ali s primjedbom da su možda bili u pravu jer njegovi tekstovi o domaćemu filmu nisu izazvali ni najmanju reakciju. Kurelec zatim u knjizi objavljuje tekstove iz *Varietyja*, među kojima se ističu oni koji doista otvaraju niz problema i još uvijek aktualiziraju stanje poput primjerice »Nedostatak novca – kinematografija na izdisaju«, »Želja za zaboravljanjem svakodnevnih problema« i »Godina uspona nacionalne produkcije«.

Posebno poglavlje posvećeno je Pulsokome filmskom festivalu, o kojem su tekstovi objavljeni u *Vjesniku* (2002.) i *Vijencu* (2001. i 2003.) i *Kolu* (1997.). Slijede poglavlja s kritikama i komentarima, a potom na kraju posljednji dio posvećen Danima hrvatskoga filma.

I za kraj ono što svaki filmofil voli – slijedi popis nagrada Pulsokoga filmskog festivala od 1991. do 2003. godine te popis nagrada Dana hrvatskoga filma od Prvih dana 1992. godine do 13. dana hrvatskog filma 2004. godine.

Djelo filmskog znalca i filmskog zaljubljenika: »Filmska kronika: Zapisi o hrvatskom filmu«

KAZALIŠTE – Premijera »Još jednog posla« u suradnji »Gavelle« i Akademije dramske umjetnosti

NASILJE KAO »POSLO«

Ivana Slunjski

Predstava »Još jedan posao« premijerno izvedena u četvrtak na zagrebačkoj sceni »Mamut«, nastala u sklopu suradnje Akademije dramske umjetnosti i Gradskega dramskog kazališta »Gavella«, unijela je nove dvojbe u ionako ne baš blistavu situaciju hrvatskoga kazališta i društva. Trebaju li nam i u kazalištu eksplisitne dozenasilja? Treba li se američka stvarnost preslikati na hrvatsku?

Najveći problem predstave je upravo u dramskom predlošku američkoga studenta režije Chrisa Steelea, istodobno i njezina redatelja. Okvir drame koja se događa u sobi na petom ka-

tu nekog hotela, gdje se susreću četvorica kriminalaca, neodoljivo podsjeća na »Splendid« Jeana Geneta. No, »Splendid« snagom kojom raskrinkava hipokriziju povlaštenih društvenih položaja i potkopava sustave vrijednosti ostaje daleko izvan dosega mladomu Steeleu. Imajući u vidu da je Steele student četvrte godine Akademije i da mu scenski izazovi tek predstoje, Steelea i Geneta pretjerano je uspoređivati.

Scene međusobnih obračuna s ispadima nervoze i slamanja hladnokrvnih maski ubojica okupljenih oko »posla« u sobi 5B, nemaju opravdanja u tekstu. Predmet njihova okupljanja, »posao« i sadržaj

kovčega, oko kojeg se cijela radnja zapliće, ostaje nepoznanica i nakon svršetka predstave. Konstatacijom da nasilje postoji doslovnom prenošenjem nasilja na scenu teško da će se u svijesti gledatelja bilo što promijeniti. Ponavljanje nasilja bez jasne osude samo stvara uvjete daljnjeg repliciranja nasilja.

Američki sustav, od školstva pa do politike, u tolikoj mjeri zasićen nasiljem da se više ne razaznaju nijanse nasilnoga činjenja, a pojedina kriminalna djela srasla su sa svakodnevnim životom i više se ne bilježe kriminalnim. Jesmo li na dobrom putu da preuzmemo takve obrasce življenja?

Oružje kao sredstvo

dramske radnje, ako se već nađe na sceni, pretpostavlja da će se u daljnjem razvoju jednom i upotrijebiti. Revolver na sceni ne mora svaki put opaliti da bi se postigao očekivani učinak, baš suprotno. Napetost se jednostavnije postiže i može se pojačati do eskalacije odgađanjem uporabe oružja. Unatoč neprimjerenom tretiranju nasilja dramskim predloškom, u prednosti predstave može se ubrojiti solidna gluma: Janko Rakoš (Dino Tortelli), Slavko Brankov (Jacob O'Brien), Enes Vejzović (Johnny Zigalio) i Filip Sovagović (Nosorog).

Ne treba zaboraviti da Chris Steele dolazi iz dručije kulture te da je predstava ispit studenta režije.

Nevolje s kovčegom: Iz predstave »Još jedan posao«